Stichting RIONED

KOPPELING DRINKWATER EN AFVALWATER IN ZOETERMEER

Waterspoor koppelt rioolkosten aan waterverbruik

JAC VAN TUIJN

De gemeente Zoetermeer heeft vergevorderde plannen om het beheer en het onderhoud van het vuilwaterriool over te dragen aan het Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DZH). Deze overdracht maakt het mogelijk om waterafnemers die veel gebruiken meer te laten betalen voor de riool- en zuiveringslasten dan afnemers die weinig gebruiken.

De combinatie drinkwater met afvalwater is voor de gemeente Zoetermeer interessant omdat daarmee inhoud kan worden gegeven aan het begrip 'waterspoor'. De gemeente wil de groei van het watergebruik in huishoudens tegengaan door alle samenhangende kosten in de drinkwaterprijs door te berekenen. Volgens wethouder ir. J.J. Meulenkamp is het daarvoor noodzakelijk om de kosten voor het beheer en het onderhoud van het vuilwaterriool en de zuiveringslasten onder te brengen in de kubiekemeterprijs van het drinkwater. "Het is onze gedachte dat de burger op deze wijze ziet wat de kosten van waterwinning, distributie, afvoer en zuivering eigenlijk zijn. Daarbij betaalt iemand die veel water gebruikt meer dan iemand die zuinig is." Hij acht een besparingspercentage van 5 procent reëel als het 'smalspoor' wordt ingevoerd. In dat geval worden alleen de kosten voor de riolering verrekend. Bij invoering van het 'breedspoor', waarbij ook de zuiveringslasten worden doorberekend, verwacht hij een besparing op het drinkwatergebruik van 20 procent. Hij beroept zich daarbij op een onderzoek van het Bureau Berenschot.

Situatie Zoetermeer

Zoetermeer heeft een jong en modern rioleringsstelsel. Het oude dorp telt 2000 integrale aansluitingen, maar de resterende 43.000 aansluitingen zijn gescheiden in twee aparte netten: één voor vuilwater en één voor regenwater. Het apart opgevangen regenwater wordt rechtstreeks op het oppervlaktewater van singels en vijvers geloosd. De rioolstelsels zijn nieuw tot relatief nieuw.

In het nieuwe rioleringsplan dat de gemeente momenteel opstelt, zal ook ingaan worden op de vervanging van de riolering in de komende 55 tot 60 jaar. Naar verwachting zullen er na 2005 twee perioden zijn waarin de gemeente zwaar moet investeren. Het totale bedrag wordt geschat op 785 miljoen gulden. Dit is inclusief de kosten voor het vervangen van het schoonwaterriool.

Nieuwe financieringsbron

De financiering van het rioleringsplan ligt politiek moeilijk. In 1992 is in de gemeente het rioolrecht afgeschaft en worden de rioolkosten via de OZB omgeslagen. Om de investeringen te kunnen financieren kon de gemeente uit drie opties

Singel in de Zoetermeerse Slotenbuurt, gevoed door regenwater.

kiezen: verhoging van de OZB, opnieuw invoeren van rioolrecht met een geleidelijke stijging of invoeren van het waterspoor. De keuze viel op het waterspoor, waarbij de invoering op dit moment budgettair neutraal zal zijn. Hiermee kunnen de huidige kosten voor het vuilwaterriool worden betaald en zal de drinkwaterprijs stijgen als de noodzakelijke investeringen aan de orde zijn.

De keuze doorkruiste de opvatting van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) omdat die geen koppeling wenst tussen de capaciteit van de riolering en het gebruikte drinkwater. Volgens de VNG wordt niet al het drinkwater via het riool afgevoerd en ze ziet daarom meer in de variabilisatie van het vastrechttarief. Wethouder Meulenkamp deelt de opvatting van de VNG niet. "Maximaal 2 procent van het drinkwater wordt niét via het riool afgevoerd. Verder ben ik benieuwd hoe de VNG denkt een prijsprikkel te kunnen invoeren via het vastrechttarief. Ik bespeur in het VNG-advies angst voor veranderingen. Zo ook het rapport Zevenbergen" *(het rapport over de financiering van het integraal waterbeheer, red.).*

Precariorecht

"Na uitvoerig fiscale en juridische adviezen te hebben ingewonnen, zijn wij in overleg getreden met het Duinwaterbedrijf Zuid-Holland. DZH toonde zich bereid om de kosten gerelateerd aan het beheer en onderhoud van de riolering op basis van het drinkwatergebruik bij de afnemers in rekening te brengen. Maar DZH gaf daarbij ook aan graag het beheer en onderhoud van de riolering van de gemeente te willen overnemen," aldus Meulenkamp. De uitwerking van de plannen stuitte echter op enkele lastige problemen. "De gemeente is als enige bevoegd om rioolrechten te heffen. Voorts zaten wij met het probleem dat 18 procent van alle gebruikers in flats en andere verzamelgebouwen woont. Voor hen zouden we een aparte regeling moeten ontwerpen."

Via het precariorecht hebben de gemeente en DZH nu een oplossing gevonden. Zoetermeer bepaalt jaarlijks, in een meerjarenperspectief, welk bedrag zij nodig heeft voor beheer en onderhoud van het vuilwaterriool en welk bedrag zij wenst te reserveren voor toekomstig onderhoud.

Dit bedrag brengt de gemeente in rekening bij DZH als precariorecht voor het hebben van de waterleiding in gemeentegrond. Zodoende is dat een kostenpost voor het waterleidingbedrijf. DZH brengt deze kosten, gerelateerd aan de hoeveelheid gebruikt water in rekening. Dit gebeurt mogelijk met onderscheid in tarieven voor groot- en kleinverbruikers. Voor het probleem van de centrale bemetering is er voor gekozen om de houder van de centrale meter een nota te sturen; dit overeenkomstig de nota voor het watergebruik. De houder kan de nota dan via de servicekosten omslaan over de individuele gebruikers.

Overdracht rioolonderhoud

Ook op het punt van de overdracht van het beheer en onderhoud van de riolering hebben de gemeente Zoetermeer en DZH inmiddels een principe-overeenstemming bereikt. Volgens Meulenkamp dient er zich echter nog een groot aantal zaken aan dat nog geregeld moet worden. Met name is grote zorgvuldigheid vereist bij de overgang van het betrokken personeel waarvoor een sociaal statuut zal worden opgesteld.

De zorgplicht voor de riolering blijft bij de gemeente en die blijft de beleidsmatige keuzes maken. De gemeenteraad heeft dus altijd het laatste woord. DZH, op zijn beurt, maakt een meerjaren- en een jaarprogramma aan de hand van een door DZH bij te houden beheerssysteem. Deze programma's worden door de gemeente Zoetermeer getoetst op de kosten en op de inpasbaarheid in andere activiteiten zoals wegenonderhoud en herstructureringsplannen. Als de gemeente akkoord is, krijgt DZH de opdracht tot uitvoering. Volgens Meulenkamp hoeft het onderhoud niet openbaar te worden aanbesteed. "De gemeente zal wel een alleenrecht moeten vestigen. Daarbij komt dat het waterleidingbedrijf de enige is die over individuele gebruikcijfers beschikt. Om reden van privacy is dus het waterleidingbedrijf de enige die er voor in aanmerking komt."

Het echte voordeel van deze constructie gaat volgens Meulenkamp pas gelden als ook andere gemeenten in het verzorgingsgebied van DZH zo'n constructie aangaan. "Een schaalvergroting kan op diverse fronten voordelen bieden. Ik denk aan materiaalinkoop, aanwezigheid van kennis en kunde en de omvang van het benodigde apparaat. Zelfs overname van zuiveringsinstallaties hoort tot de mogelijkheden". ¶